

ODPOVĚDI MPSV NA DOTAZY OSPOD
LEDEN-BŘEZEN 2018

Obsah

1. Přemísťování dětí s nařízenou ÚV z jednoho ústavního zařízení do jiného	2
2. PPPD – délka trvání předběžného opatření	4
3. Povinnost OSPOD oznamovat podezření na přestupek	5
4. Standardy kvality – kritérium 5c).....	6
5. Kontakt sourozenců v NRP	7
6. E-learningové vzdělávání pro pěstouny	8

1. Přemísťování dětí s nařízenou ÚV z jednoho ústavního zařízení do jiného

Dotaz: *Jsem si vědom toho, že se již MPSV metodicky k této věci vyjadřovalo, ale jen ve věci podání návrhu na přemísťování nezletilého do jiného zařízení, kdy soud zahájí řízení a následně rozhodne o přemísťování případně ponechání nezletilého ve stávajícím zařízení. Takto by to mělo probíhat standardně, ale jsou případy, že tento postup je velice časově náročný (soudní řízení). Další možností v případě přemísťování je postupovat podle ustanovení § 452 odst. 1 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ale je potřeba splnit zmiňovaná kritéria. V případě přemísťování mi přijde, že jde o zneužití tohoto institutu a soudy takovému řešení nakloněny. Při přemísťování dětí z ústavu do ústavu je v některých případech např. při diagnostice a rediagnostice v diagnostických ústavech by bylo vhodným řešením využití „předběžného opatření“ podle ustanovení § 76 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.*

Kazuistika: *Chlapec 13 let umístěn v lednu 2017 společně se svými šesti sourozenci na základě rozsudku soudu (předcházelo PO) do dětského domova. Navrhovali jsme umístění všech dětí do jednoho zařízení, aby nedošlo k roztržení sourozenců. U žádného z dětí nebyla provedena diagnostika. Chlapec po adaptačním období začal vykazovat výchovné problémy převážně ve škole. Tyto problémy škola řešila společně s pracovníky dětského domova. Po pohovorech s nezletilým se chování na určitou dobu zlepšilo. Na konci září 2017 provedl pohovor s nezletilým etoped diagnostického ústavu, domluvili se na dodržování nastavených pravidel. V říjnu 2017 škola informuje dětský domov, že výchovné problémy přetrvávají a žádají o přemísťování do diagnostického ústavu. Na základě žádosti školy žádá dětský domov OSPOD, aby nezletilý byl přeřazen do přísnějšího zařízení pro výkon ústavní výchovy.*

V tomto případě se domnívám, že by bylo vhodné, aby OSPOD podal návrh na předběžné opatření podle ustanovení § 76 o.s.ř., jelikož u nezletilého nebyla do současné doby provedena diagnostika v diagnostickém ústavu a není tedy patrné, že dojde následně k trvalému přemísťování do jiného typu zařízení. Postupovat podle předběžného opatření upravující poměry dítěte dle § 452 z.ř.s. není vhodné z důvodu, že se nejedná o akutní stav. Podání návrhu k soudu na přemísťování nezletilého by trvalo příliš dlouhou dobu a po provedení diagnostice není zřejmé, zda dojde k návratu nezletilého do původního zařízení nebo jeho přemísťování (situaci chlapce je potřeba řešit a není v jeho zájmu, aby se čekalo až na rozhodnutí soudu ve věci samé).

Odpověď MPSV (leden 2018):

Celý problém není až tolik o možnosti využít tzv. obecné předběžné opatření, tj. předběžné opatření podle § 74 a § 76 odst. 1 písm. e) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“), případně podle § 102 odst. 1 ve spojení s § 76 odst. 1 písm. e) o. s. ř. Samotné gros problému v daném případě spočívá ve vlastním postupu příslušného OSPOD, jakož i dětského domova a školy, a jejich přístupu k řešení toho, co označují jako „výchovné problémy“ nezletilého.

Nad samotným užitím výrazu „výchovné problémy“ se nelze nepozastavit. V dotazu totiž není žádným způsobem specifikováno, co by tyto „výchovné problémy“ měly znamenat a v čem by měly spočívat. Jedná se tak o podobně zatemnělý termín, jako když Vám někdo sdělí, že postupoval „standardně“, či že situaci klienta řešil s odpovídající „odborností“. Lze si jen přát, aby OSPOD měl o povaze těchto „výchovných problémů“ více informací než pouze to, že nezletilý má ve škole „výchovné problémy“, které se škole nedaří vyřešit, a proto škola (sic!) dospěla k závěru, že nejlepším řešením by bylo nezletilého přemísťovat do diagnostického ústavu.

Přístup OSPOD, který na zakázku školy zprostředkovanou dětským domovem pátrá po tom, jak by tuto zakázku nejrychleji a nejúčinněji splnil, je pak třeba důrazně odmítnout. Klientem OSPOD je vždy dítě, případně rodiče či jiné fyzické osoby odpovědné za výchovu dítěte, avšak jedině v případě, že se představy dítěte a těchto osob o odpovídající intervenci nerozcházejí. Jako součást systému veřejnoprávní ochrany dítěte **OSPOD nemůže přistoupit na to, že bude upřednostňovat potřeby jednotlivých aktérů tohoto systému (dětský domov), případně aktérů stojících dokonce mimo tento systém (základní škola), před potřebami, respektive právy samotného dítěte.** Činí-li tak, hrubým způsobem se zpronevřuje své roli a funkci, jelikož z nástroje, který má přispět k ochraně a naplnění práv dítěte na příznivý vývoj (v mezích požadavku legality, legitimacy a proporcionality), se naopak stává prostředek usnadňující či se dokonce přímo dopouštějící porušování základních práv dítěte.

Ustanovení § 9a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, zavazuje OSPOD postupovat při poskytování sociálně-právní ochrany dětí s využitím metod sociální práce a postupů odpovídajících současným vědeckým poznatkům.

Vrátím-li se ke kazuistice, uvedené v dotazu, pak, pomínu-li vlastní otázku legality umístování dětí do diagnostických ústavů v rámci tzv. rodinněprávních opatření, včetně ústavní výchovy, je třeba si klást otázku, za účelem ochrany či naplnění jakého práva dítěte by za dané situace bylo předmětné opatření vůbec činěno, jinými slovy, čeho by mělo být přemístěním nezletilého do diagnostického ústavu dosaženo. V této souvislosti se nabízí dosažení účelu v podobě uklidnění situace ve škole (tj. uspokojení potřeby školy), případně v dětském domově (tj. uspokojení potřeby dětského domova). **Ani jeden z těchto účelů přitom nelze v systému veřejnoprávní ochrany dětí považovat za legitimní, a to s ohledem na imperativ řídit se nejlepším zájmem dítěte jako nejvyšším hlediskem.** Tímto účelem nemůže být ani výchova nezletilého, jelikož, jak již bylo výše uvedeno, dítě žádné „základní právo na výchovu“ nemá. Základním právem dítěte, o němž hovoří mezinárodní dokumenty či česká Listina základních práv a svobod, je právo dítěte na výchovu a péči svých rodičů, což však nesouvisí s žádným usměrňováním dítěte ze strany státu či společnosti, nýbrž právě naopak s právem dítěte na ochranu jeho rodinného života a jeho právem na autonomii své rodiny.

Z hlediska vnitrostátního práva je pak zmínit především § 20 odst. 1 písm. d) zákona č. 109/2002 Sb., garantující dítěti právo na společné umístění se svými sourozenci, jemuž pak odpovídá též povinnost příslušného OSPOD, zakotvená v § 29 odst. 1 ZSPOD, působit k tomu, aby byli v ústavním zařízení sourozenci umístěni společně. OSPOD přitom musí tuto svou povinnost plně respektovat též při podávání vyjádření soudu za účelem určení zařízení, v němž by měla být realizována ústavní výchova ve smyslu § 971 odst. 4 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanský zákoník“), a to i v případě, kdy by se mělo jednat o přemístění dítěte. Že zvažovaná intervence tudíž představuje nezákonný a v demokratickém právním státě zcela nepřijatelný přístup všech, kdo by se na něm eventuálně podíleli, je tedy více než zřejmé.

Ze všeho, co bylo výše uvedeno, jednoznačně vyplývá, že **otázka využití tzv. obecného předběžného opatření v případě nezletilého je skutečně bezpředmětná.** Je zcela nepřipustné, aby nezletilý byl přemístován do režimového, uzavřeného zařízení, a v důsledku toho též oddělen od svých sourozenců a nucen změnit školu jedině z toho důvodu, že má ve škole „výchovné problémy“, a tím spíše je nepřipustné, aby se na podobné intervenci jakkoli podílel OSPOD, který naopak musí důsledně hájit základní práva a svobody nezletilého v této věci, a to i v případě, zahájil-li by soud v dané věci řízení z moci úřední.

Ostatně není od věci, že podobný přístup **zapovídá samotný zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, který v § 5 odst. 8 stanoví, že „jestliže se u dítěte, které bylo rozhodnutím soudu umístěno**

do dětského domova nebo dětského domova se školou bez jeho předchozího pobytu v diagnostickém ústavu, ukáže dodatečně potřebné komplexní vyšetření, provede toto vyšetření v zařízení, do něhož bylo dítě umístěno, diagnostický ústav, v jehož obvodu se zařízení nachází“.

V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že **vůbec není zřejmé, co se myslí "přesunem do přísnějšího zařízení", jak se uvádí ve Vámi zaslaném dotazu, a současně je zřejmé, že takové pojetí jednotlivých zařízení je rovněž v hrubém rozporu s právem, a to samotným zákonem č. 109/2002 Sb.** Ten žádnou kategorii "přísnosti" nezná. Zná "Práva a povinnosti", a to na prvním místě dítěte, dále ředitele a zákonných zástupců (§ 20 až 26 citovaného zákona). Jde-li o práva a povinnosti dítěte (§ 20), popř. o kázeňské odměny a tresty (§ 21) rozlišuje zákon, a to pouze v některých ohledech, režim nařízené ústavní výchovy podle občanského zákoníku, na straně jedné a režim uložené ochranné výchovy podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, na straně druhé. V případě dětí s nařízenou ústavní výchovou jsou práva a povinnosti včetně kázeňských v zákoně popsána jednotně a univerzálně. **Neexistuje žádná "přísnější" nebo "méně přísná" ústavní výchova a tím také ani žádné "přísnější" nebo "méně přísné" zařízení pro její realizaci.** Pakliže je snad taková praxe někde zvykově aplikována, jedná se o hrubý rozpor s právy svěřeného dítěte.

Řešení „výchovných problémů“ nezletilého ve škole je pak výlučně věcí školy, které lze v této souvislosti důrazně doporučit, aby se více než na vlastní „problémy“, respektive chování nezletilého, a potlačení jeho projevů prostřednictvím „výchovných pohovorů“, zaměřila na možné příčiny tohoto chování, které mohou mít a, v případě, že se toto chování objevuje pouze na půdě školy, často mívají původ v atmosféře školy, klimatu třídy, či přístupu dospělých k dětem na půdě školy.

2. PPPD – délka trvání předběžného opatření

Dotaz: *Dovolují se na Vás obrátit s žádostí o stanovisko, který se vztahuje k vyjádření OS, který rozhodl PO podle § 452 z.ř.s dne 14.12.2016 o umístění nezletilých dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu. Po uplynutí jednoho roku nadále trvají důvody pro umístění dětí mimo péči matky, u OS probíhá opatrovnické řízení, které je odročeno na neurčito za účelem vypracování znaleckého posudku – posouzení výchovných kompetencí matky. Soud má za to, že není třeba vydávat nové PO, neboť usnesení ze dne 14.12.2016 je stále v platnosti a poukazuje na rozpor v právních předpisech (zákon SPOD a z.ř.s). Ve vztahu k ÚP a vyplácené dávkce na úhradu potřeb dítěte má pěstounka obavu, zda-li bude dostačující výše uvedený přípis soudu a bude jí dávka nadále vyplácena. Jaký by měl být další postup OSPOD ve vztahu k OS?*

Odpověď MPSV (leden 2018):

Z hlediska nároku nezletilých nezaopatřených dětí na příspěvek na úhradu potřeb dítěte se není třeba obávat, že by v posuzovaném případě nárok dětí zanikl s ohledem na uplynutí doby 1 roku od vykonatelnosti předběžného opatření soudu ve věci jejich svěření do pěstounské péče na přechodnou dobu. Instrukce MPSV č. 1/2016 k dávkám pěstounské péče (viz na <https://www.mpsv.cz/cs/14504>) jednoznačně stanoví, že nárok dítěte na příspěvek na úhradu potřeb dítěte trvá i po uplynutí lhůty 1 roku od jeho svěření do PPPD, jestliže dítě nadále pobývá v péči pěstouna/pěstounky na přechodnou dobu, a to až do doby, než soud rozhodne o svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby nebo zařízení (a tím i o zrušení PPPD). Nemělo by být ani nezbytné, aby pěstounka dokládala příslušnému pracovišti krajské pobočky ÚP přiložené sdělení Okresního soudu – pěstounka bude povinna oznámit ÚP až skutečnosti rozhodné pro změnu nebo zánik nároku dětí na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, to

znamena skutečnost, že se stalo vykonatelným nové rozhodnutí soudu o změně výchovného prostředí dítěte, kterým bude nahrazeno stávající předběžné opatření soudu o svěřeni dětí do PPPD. Jinak pro trvání nároku svěřených dětí na příspěvek na úhradu potřeb dítěte zcela postačuje, že pěstounka o tyto děti nadále pečuje a že u soudu probíhá řízení ve věci samé, tj. řízení o úpravě péče o děti.

Z poskytnutých informací není zřejmé, zda OSPOD podával po nařízení předběžného opatření návrh soudu na vydání rozsudku o svěřeni dětí do PPPD, anebo zda řízení ve věci samé bylo ve lhůtě 3 měsíců od vykonatelnosti předběžného opatření soudu zahájeno soudem bez návrhu nebo na základě návrhu matky. To ostatně není v tuto chvíli ani rozhodující, neboť s ohledem na sdělení Okresního soudu je nadbytečné, aby OSPOD nyní podával soudu návrh na opětovné svěřeni dětí do PPPD též pěstounky s odkazem na uplynutí lhůty 1 roku od vykonatelnosti předběžného opatření soudu z konce roku 2016. Nadbytečnost podání takového návrhu soudu ze strany OSPOD vyplývá ze skutečnosti, že:

- Předběžné opatření soudu z prosince 2016 o svěřeni dětí do PPPD trvá v souladu s § 459 odst. 2 z.ř.s. a podle sdělení soudu tak není důvod k tomu, aby v této věci vydával nové předběžné opatření.
- Nebylo skončeno dokazování v řízení ve věci samé a soud nevydá žádný rozsudek ve věci samé (tj. o úpravě péče o dítě) před skončením dokazování.

Je tedy nezbytné vyčkat konečného rozhodnutí soudu o úpravě péče o dítě, neboť je zjevné, že soud nyní nehodlá znovu rozhodovat o opětovném svěřeni dětí do PPPD. Není proto nutné, aby OSPOD nebo pěstounka nyní činily ve vztahu k soudu nebo k ÚP nějaké zvláštní kroky.

3. Povinnost OSPOD oznamovat podezření na přestupek

Dotaz: *Dovolují si mít dotaz, zda je povinností OSPOD podávat oznámení ve smyslu § 8 odst. 1 trestního řádu, když skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán přestupek, nikoliv trestný čin. Mám na mysli např. situaci, kdy škola oznámí, že žák přišel do školy s modřinami po výprasku. Škola i dítě potvrdí, že se jednalo o první fyzický trest této intenzity. Podle mně se jedná o přestupek dle § 59 odst. 1 písm. h) zákona o SPOD. Přestože policie prošetřuje i přestupky, není podle mně nutné hned jednání rodičů kriminalizovat a podávat oznámení OČTŘ a čekat, jak věc dopadne. Dopadne zcela jistě odložením a postoupením na OSPOD s časovou prodlevou, během níž už mohl OSPOD konat a s rodiči spolupracovat. Dostala jsem se do názorové kolize s jedním DD, který naopak tvrdí, že neoznámení by byl trestný čin a jsou tak instruováni státním zastupitelstvím. Myslím, že máme respektovat principy ekonomie trestní represe a volit nejdříve nejmírnější nástroje (poradenství, napomenutí, dohled, přestupek,...).*

Odpověď MPSV (leden 2018):

S Vaším stanoviskem v dané věci se plně ztotožňujeme. Správně odkazujete na zásadu subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, který stanoví, že *trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.* Tomu pak odpovídá zákonná definice přestupku v § 5 zákona č. 250/2016 Sb., podle kterého přestupkem je *„společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.“*

I v případě, že OSPOD od někoho obdržel oznámení o podezření na spáchání trestného činu na dítěti, není OSPOD automaticky povinen plnit oznamovací povinnost vůči policii nebo státnímu zástupci podle § 8 odst. 1 trestního řádu a § 51 odst. 5 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., ale OSPOD sám vyhodnotí, zda zjištěné skutečnosti zakládají důvodné podezření ze spáchání trestného činu, a to nejen z hlediska

formálního naplnění skutkové podstaty některého trestného činu (např. ublížení na zdraví dítěti), ale i z hlediska míry společenské škodlivosti protiprávního jednání. Je zcela legitimní, pokud OSPOD došlé oznámení nebo jinak zjištěné skutečnosti vyhodnotí „pouze“ jako podezření na spáchání přestupku a buďto sám zahájí úkony směřující k případnému zahájení řízení o přestupku, anebo zašle jinému útvaru obecního úřadu nebo jinému obecnímu úřadu oznámení o podezření na spáchání přestupku podle § 73 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

4. Standardy kvality – kritérium 5c)

Dotaz: *Obracím se na Vás s dotazem týkající se kritéria 5c. Víím, že k tomu bylo již několik odpovědí a je vydané i stanovisko. Aktuálně při kontrole obce II. typu, která zde má jediného pracovníka na SPOD, má zpracované standardy atd. Při kontrole jsme zjistili, že tato pracovnice dříve pracovala na OSPOD a od 11.1.2016 pracuje na obci jako sociální pracovník a částečně má i výkon SPOD. Tato sociální pracovnice má uznanou rovnocennost MV ke zkoušce ZOZ z února 2015. Ve stanovisku vydaném MPSV 2017/7393-231 z 16.1.2017 se hovoří na straně 5 v druhém odstavci „... ze zkoušky lze vyjmout i nové zaměstnance, kteří doloží rozhodnutí MV o uznání rovnocennosti MPSV přesto doporučuje, aby příslušný OSPOD byl **nepovinně** a po dohodě s dotyčným zaměstnancem, přihlásil ke zkoušce ZOZ“ S odkazem na toto stanovisko mi tak není zřejmé jestli v daném případě lze udělit bod za standardy 5a a 5c. Vzhledem k tomu, že jsem zároveň zjistil, že je různý názor i mezi KÚ, chtěl bych se tedy zeptat jak v daných případech postupovat. Dotčená pracovnice se dle uvedeného stanoviska domnívá, že vše splňuje a že nemusí, pokud nebude chtít sama, nebo její zaměstnavatel zkoušku ZOZ vykonat a zároveň, že splňuje standard 5a i 5c.*

Odpověď MPSV (leden 2018):

reaguji na Váš dotaz ke kritériu 5c) standardů kvality SPO pro OSPOD. Rozhodujícím faktem je, kdy paní na OSPOD nastoupila, jestli to bylo před 1. 1. 2015, tj. předtím než vešlo v účinnost ustanovení § 9a odst. 3 zákona o SPOD, nebo potom. **Pokud paní nastoupila na OSPOD (či byla v rámci úřadu přeřazena k výkonu SPO) před 1. 1. 2015 (před účinností § 9a odst. 3), pak na ní nelze z hlediska standardů nahlížet jako na nového zaměstnance a kritérium 5c) se na ní nevztahuje.** V emailu jinak uvádíte, že rozhodnutí Ministerstva vnitra o uznání rovnocennosti vzdělání paní získala v únoru 2015. U kritéria 5c) je třeba odlišovat dvě situace:

- 1) První situací je ta, kdyby paní nastoupila na OSPOD od 1. 1. 2015 (a později) jako nový zaměstnanec, který při nástupu doložil zaměstnavateli jako doklad o tom, že splňuje ZOZ na úseku SPO rozhodnutí Ministerstva vnitra o uznání rovnocennosti vzdělání pro správní činnosti na úseku SPO, které získala někdy v minulosti, např. v rámci předchozího působení na jiném OSPOD. **U tohoto nového zaměstnance, kterému v minulosti vydalo Ministerstvo vnitra rozhodnutí o uznání rovnocennosti vzdělání, se toto rozhodnutí pro účely ZOZ uznává,** byť lze na tohoto pracovníka z hlediska kritéria 5c) nahlížet jako na „nového zaměstnance“, který by měl vlastně být v souladu s tímto kritériem přihlášen v právních předpisy stanovených lhůtách ke zkoušce ZOZ. Na tuto situaci lze právě vztáhnout Vámi citovanou větu ze stanoviska MPSV-2017/7393-231: „z přihlášení ke zkoušce k ověření ZOZ lze vyjmout i nové zaměstnance, kteří doloží osvědčení MV o uznání rovnocennosti vzdělání pro kvalifikaci ZOZ – zvláštní část pro správní činnosti při SPO“. Zde se jen doporučuje (bez strhávání bodu), aby paní absolvovala alespoň zkoušku ZOZ na úseku SPO, na přípravu nemusí, ta není povinná.

- 2) Pak tu máme druhou situaci, kdyby paní nastoupila na OSPOD po 1. 1. 2015 (a později), kdy začala platit povinnost řídit se standardy kvality SPO. Paní však neměla rozhodnutí o uznání rovnocennosti vzdělání vydané před 1. 1. 2015, ani osvědčení o vykonání zkoušky ZOZ (s nadsázkou lze říci, že byla v tomto ohledu „nepopsaným listem“). V tomto případě už je nutné bez výjimky uplatnit požadavek kritéria 5c) a přihlásit paní v zákonem stanovených lhůtách ke zkoušce ZOZ (tj. podle § 21 odst. 5 zákona č. 312/2002 Sb. ve lhůtě do 6 měsíců od vzniku pracovního poměru úředníka k územnímu samosprávnému celku nebo do 3 měsíců ode dne, kdy úředník začal vykonávat správní činnost, pro jejíž výkon je prokázání zvláštní odborné způsobilosti předpokladem). Abyste mohl splnění těchto lhůt zkontrolovat, potřebujete znát datum nástupu paní na OSPOD, případě zařazení k výkonu SPO (lze vycházet např. z data, kdy paní uzavřela dodatek k pracovní smlouvě, na základě něhož byla zařazena k výkonu SPO).

Jestli Vám to takto nestačí, prosím, napište mi více informací o tom, kdy byla paní přijata na OSPOD (nebo dodatečně zařazená k výkonu SPO v rámci úřadu) a jestli to rozhodnutí MV o uznání rovnocennosti vzdělání získala až poté, co na OSPOD nastoupila, nebo už předtím v rámci jiného předchozího pracovního poměru na OSPOD.

5. Kontakt sourozenců v NRP

Dotaz: *Aktuálně řešíme problémové kontakty polorodých sourozenců umístěných do dvou pěstounských rodin (přičemž v jednom případě se jedná o dítě svěřené do pěstounské péče babičce, druhý sourozenec do péče pěstounů, bez příbuzenského vztahu k dítěti). Vzájemný vztah obou rodin pečujících není dobrý, což se promítá i do realizací kontaktů mezi sourozenci (které jsou ze strany OSPOD vyhodnocovány jako potřebné a v zájmu obou dětí a jsou součástí IPOD). Potíže spočívají zejména v zajištění dopravy dítěte do domácnosti toho druhého, nesení finančních nákladů a časových ztrát (děti jsou umístěny v rámci dvou krajů) na realizaci tohoto pravidelného kontaktu. Je zřejmé, že pokud se situace nyní nevyřeší z obou stran kompromisem, zásadní spory bude nutné řešit prostřednictvím soudu a řízení o úpravě styku. Nicméně, než k tomuto dojde, lze po doprovázejících subjektech požadovat pomoc spočívající v plné přímé participaci (úhrada nákladů, dopravy z finančních prostředků z doprovázení, zajištění převozu dítěte bez přítomnosti pěstouna,...) při zajištění kontaktu mezi sourozenci? Domníváme se, že požadavek pěstounů a následně pak OSPOD, aby veškeré činnosti a náklady spojené s dopravou dětí mezi dvěma pěstounskými rodinami zajišťovala a hradila doprovázející organizace, překračuje rozsah práva osob pečujících na pomoc při plnění povinností podle § 47a odst.2 písmene h) ZSPOD.*

Odpověď MPSV (březen 2018):

Podle § 47a odst. 2 písm. h) ZSPOD má osoba pečující a osoba v evidenci povinnost v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči. Doprovázejí organizace či OSPOD, se kterým osoba pečující/v evidenci uzavřela dohodu o výkonu pěstounské péče (OSPOD, který vydal rozhodnutí o právech a povinnostech dle § 47b ZSPOD) mají povinnost pomoci těmto osobám při plnění povinností udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, včetně pomoci se zajištěním místa pro uskutečnění styku oprávněných osob s dítětem a zajištění asistence při tomto styku (viz § 47a odst. 2 písm. e) ZSPOD).

Ustanovení § 47a odst. 2 písm. h) ZSPOD říká v podstatě to samé co § 967 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (OZ): „Pěstoun má povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost

dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak." Naplnění této povinnosti pěstouni dostojí zejména umožněním telefonického, emailového a osobního kontaktu dítěte v pěstounské péči s rodiči a osobami blízkými. Neuvádíte, jak staří jsou sourozenci, o které jde, ani jak časté jsou nebo mají být jejich osobní kontakty, a jak probíhají. Doprovázející organizace by měly pomoci zejména nastavit pravidla kontaktů (např. 1x za 14 dnů veze jednoho sourozence pečující osoba na víkendovou návštěvu k druhému sourozenci a přiveze ho zpět druhý z náhradních rodičů a za 14 dnů si toto vymění, případně lze osobní kontakty realizovat na "neutrální" půdě - v parku, cukrárně, herně někde "na půl cesty" apod. Vše záleží na konkrétní situaci, která nám není známa). Samozřejmě pokud jsou kontakty a vztahy mezi oběma pěstounskými rodinami problematické, tak je třeba působit ke zvědomení povinností pěstounů daných ust. § 967 OZ i § 47a odst. 2 písm. h) ZSPOD a je třeba pokusit se nalézt takové řešení, které by bylo nejlepší pro obě děti. Lze toho v krajním případě docílit i soudní cestou, je samozřejmě možné využít např. mediátora.

Ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče lze dle Instrukce č. 14/2014 hradit náklady na pracovníka, který zajišťuje přípravu osob pečujících, osob v evidenci, svěřených dětí a rodičů nebo jiných osob blízkých na vzájemný kontakt, náklady na pracovníka, který zajišťuje asistenci při osobním kontaktu a vyhodnocení kontaktu. Je-li kontakt realizován v prostorech, s jejichž užíváním jsou spojeny náklady, je možné ze státního příspěvku uhradit přiměřenou poměrnou část těchto nákladů (např. vstup do prostor mateřského centra apod.). V odůvodněných případech lze hradit náklady na dopravu dítěte a v případě potřeby i doprovázející osoby pečující/v evidenci na místo, kde se má kontakt s osobou blízkou konat. V zásadě je tedy možné, aby doprovázející organizace hradila náklady na realizaci kontaktu dítěte v pěstounské péči s jeho sourozencem (tedy zejména dopravu dítěte a v odůvodněných případech, jako je např. nízký věk dítěte, i pěstouna). Pokud jsou 2 doprovázející organizace, tak by si měly o náklady podělit. Záleží, jak jsou nastaveny dohody o výkonu pěstounské péče, které mají s pěstouny uzavřeny. Dohody lze samozřejmě upravit a stanovit podrobnosti i ohledně hrazení nákladů na kontakt sourozenců, nelze však doprovázející subjekty např. ze strany OSPOD nutit. Dohoda o výkonu pěstounské péče je smlouva, tedy dvoustranný právní úkon. Pokud by pěstouni nebyli spokojeni s tím, co doprovázející subjekt nabízí, nic jim nebrání doprovázející subjekt změnit. Bylo by však vhodné, je-li to alespoň trochu v jejich silách, resp. finančních možnostech, aby se pěstouni na nákladech souvisejících s kontakty sourozenců podíleli.

6. E-learningové vzdělávání pro pěstouny

Dotaz: *Obracím se na Vás s dotazem k e-learningovému způsobu vzdělávání pěstounů (ať už dlouhodobých nebo přechodných). Má otázka má vlastně 2 podotázky:*

- 1. v jakém rozsahu ze zákonem stanovených 24 hod, lze pěstounům uznat e-learningové vzdělávání?*
- 2. Lze e-learningové vzdělávání pěstounů hradit ze státního příspěvku na výkon PP?*

Odpověď MPSV (březen 2018): Ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče lze hradit náklady na zprostředkování nebo zajištění možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12ti po sobě jdoucích kalendářních měsíců podle § 47a odst. 2 písm. d) a f) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Zvyšování znalostí a dovedností musí být vždy v souladu s § 5 vyhlášky č. 473/2012 Sb. Osoby pečující/v evidenci by měly absolvovat takové kurzy či vzdělávání, aby témata byla pro ně přínosná a aktuální v souvislosti s péčí o svěřené děti např. vzhledem k věku dětí, jejich specifickým potřebám apod.

Vzdělávání může zajišťovat sám doprovázející subjekt svými zaměstnanci, případně prostřednictvím jiných fyzických či právnických osob, které k tomu mají příslušné oprávnění (akreditace podle zákona o sociálních službách, pověření podle ZSPOD, živnostenské oprávnění, oprávnění podle školského zákona apod.).

Povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě podle § 47a odst. 2 písm. f) ZSPOD lze splnit mj. také formou e-learningu, proto lze akceptovat úhradu takového kurzu či nákup vzdělávacího počítačového programu doprovázejícím subjektem. V jakém rozsahu lze s osobou pečující/v evidenci domluvit tuto formu vzdělávání, je ponecháno na zhodnocení doprovázejícího subjektu. Nemůže se však jednat o rozsah celých 24 hodin. Vzdělávání formou e-learningu musí být pouze doplňkovou formou povinného vzdělávání pěstounů.